

BLIJKEN VAN MILDHEID DER UTRECHTSCHER REGERING ETC.

(VERGEL. DIT TIJDSCHRIFT, BOVEN, BLADZ. 208).

III. WILLEM SILVIUS EN CHRISTOFFEL PLANTIJN, DRUKKERS, IN BETREKKING TOT DE UTRECHT- SCHE ZAKEN.

Als ik, in het voorlaatste stuk van dit Tijdschrift, eene en andere bijzonderheid, aangaande eenige der eerste bekende leden van de familie der Elzeviers mededeelde (*), nam ik eene, zich mij daarbij aanbiedende,

(*) Men heeft mij daarna oplettend gemaakt op een, uit het Fransch vertaald, opstel, aangaande de Elzeviers, voorkomende in: de K. en L. Bode van 1807. Ik heb dat opstel gelezen, maar er, ten aanzien der punten, waarover ik het had, geen baat, eer het tegendeel, bij gevonden. Ik zeg het nog eens, en thans met drooge woorden, hetgeen men, dunkt mij, ook zonder mijne uitdrukkelijke herinnering had kunnen waarnemen, dat ik niet over de Elzeviers in 't algemeen wilde bijbrengen, wat ik meende, dat hierover, na hetgene gezegd was, noch diende, en, als dusdanig, door mij konde gezegd worden, maar, dat ik enkel wilde doen blijken, dat de berigten, omtrent de eerste voorkomende leden dezer familie, tot daartoe bekend geworden zijnde, in meer dan één opzigt mogten gezegd worden *vals*ch te zijn. Ik heb mij daarbij van alle gissingen onthouden, waartoe anders de Ludovicus *Bibliopola*, die in de brieven der Leidsche Geleerden van 1580 en volgg. jaren onder zoo menigvuldige en verscheidene omstandigheden vermeld wordt, stoffe in overvloed zou hebben opgeleverd. Men hoore slechts, als proeve, dit begin van een', door Arn. v. Bucchel uit het autographon overgeschrevenen, en zoo ik meen, nog niet gedrukten, echter ongedateerden brief van Lipsius aan Jan van der Does, toen bibliothecaris der Leijdsche hoogeschool:

» Mi Douza, Ludovici filius nunc mecum, si Deus volet, *Francofurtum* iturus est. Si videtur ex usu esse, peto, uti de libris cogites, quos in usum bibliothecae possit adferre. Nam hac aestate serio (ex Hauteno ita intellexi) aedificium struetur. Vir bonus (Ludovicum dico) juvandus est";

gelegenheid te baat, om er in eene noot, eenige aantekeningen bij te voegen omtrent Willem Silvius, voor zoo verre hij, zeide ik, in zekeren zin, mogt gezegd worden, drukker der Leijdsche Hoogeschool te zijn geweest, van wien, Silvius, reeds voor vele jaren,

welke woorden, voor zoo verre zij de Leijdsche boekerij aangaan, weer schijnen te kunnen worden toegelicht, door hetgene diesaangaande vermeld wordt in de *Beschrijving der Hoogeschool* II. bladz. 6 en volgg. In een' anderen, mede ongedateerden brief van Lipsius aan Dousa, door denzelfden van Buccchel uit het oorspronkelijk overgeschreven, komen deze woorden voor:

• Heri Busius me rogavit aurem tibi vellerem de capsis sive plateis (quid enim sint, nescio), qui Hagae adservantur, et facere possint nostrae bibliothecae. Fac, sodes, et cura”;

van dewelke ik niet weet, in hoe verre zij in eenig verband zouden kunnen worden gebracht, met hetgeen de Resol. der Stat. v. Holl. van 13 Aug. 1594, (Lipsius bedankte te Leijden reeds in 1591), de genoemde bibliotheek betreffende, bevelzen, en dat aldus luidt:

• De gecommiteerde raaden vd. Stat. v. Holl. etc. hebben op het verzoek van de Curateurs vd. Universiteit der stad Leyden, verklaart en geaccordeert, etc., dat de boeken, die voor den oorlog in de librarye op het hof alhier geweest zyn, en tegenwoordig booven de raadkamer van deselve ongebruikt staan, doordien uit den Inventaris, daaraf gemaakt, bevonden is, dat daaronder seer veele boeken syn in de *theologiae*, en daaraf de Auteurs geschreven hebben in de Hebreuwsche, Caldeesche en Arabische talen, en dat door deselve boeken het *studium theologiae* en andere faculteiten in de Universiteit grootelijks zal mogen gevordert worden, by de voorn. Curateurs by provisie geligt, en in de bibliotheque tot Leyden getransporteert zullen mogen worden, onder *recepisse* van deselve Curateurs, gestelt achter den voorn. Inventaris, inhoudende beloften, dat ten allen tyden ter vermaninge vd. Heren Stat., den hove v. Holland of gecommiteerde raden vd. Staaten, de Curateurs van deselve Universiteit, gehouden zullen zyn, de boeken onder de voorn. Inventaris, of alsulke daaruit goet gevonden sal worden, te restitueeren, sonder enighe swarigheid. Gedaan, ut supra.”

Bondam, uit dezelfde bron, als ik, evenwel in een ander opzigt, en, ik beken het, op eene geschiktere wijze, dan ik, loffelijke melding had gemaakt. Toen ik de gezegde bijzonderheden neder schreef, kon ik nog niet gissen, dat ik zoo spoedig, als zulks geschied is, zou bekend raken met een eigenhandig schrijven van dien Willem Silvius, waarnaar hem nu, ook zonder dat het noodig is, om er de gelegenheid toe van elders te ontleenen, in het Tijdschrift voor Utrechtsche zaken, regtstreeks eene plaats mag worden gegund, en wel om eene dubbele reden, gelijk uit den genoemden brief, dien ik hier, uit het oorspronkelijk, in zijn geheel mededeel, het best zal blijken:

» In Leyden desen 4^{en} September 1579.”

» Eersame, gunstighe, seer discrete Heer. Le S^r., M^r.
 » Paulus Buys heeft my vander Staten wegen doen
 » drucken de *Sommere Verclaringhe*, by myn Heeren
 » aldaer gepubliceert den 24^{en} Augusti, ende gheseyt, dat
 » tghene, daer hem dese voorn. verclaringhe toe refereert,
 » by UE. hier gebrocht soude worden, om met francois
 » ende andersins met diversiteyt van schriften gedruckt te
 » worden. Ick hebbe in 't Noorder Quartier te doen,
 » ende retardere myn reyse, om niet te failgeren in
 » mynen dienst; maer, om nochtans d'een of d'ander te
 » moghen weten, bidde ick UE., my met dry woorden te
 » willen adverteren, of ick UE. hier met tselve sal ver-
 » wachten, of niet; want de voorn. S^r. Buys sterckelyck
 » affirmeerde, dat UE. binnen 2 off 3 daghen inden
 » Haghe zout comen, ende dat is nu vier daghen geleden.”
 » De Requeste, van dewelcke ick UE. gesprocken heb,
 » beroerende 't *contrefeytsel vande stadt Utrecht*, hope

» ick UE., indien ghy hier compt, selven te gheven.
 » Blyft den Heere bevolen, ende isser iet, daerin ick
 » UE. enichsins can dienen, en spaert my niet; want ick
 » een weldaet soude achten, cont ick UE. iet te gheval
 » doen, dat's den Heere almachtich bekennt, die ons allen
 » gonne, dat zelich is."

» Met sonderlinghe haest."

» Ick verwacht drye woirden antwoirdts."

» Ne heream, nihil miserius quam pendere."

» Uwer E. dienstwillighe, wat"

» Ick goets vermach Will. Silvius."

Erentfesten, vromen ende seer gheleerden Heere,
 Mr. Floris Tyn, Raedt ende Pensionaris
 der stadt van

Utrecht.

De bode eenen stuver.

Het lijkt mij voor het oogenblik niet, om over de *Sommere Verklaring*, in den brief geroerd, breeder uit te wijden. Maar van 't bedoelde *contrefeytsel der stad* wil ik toch aanmerken, dat daarvan ook in de stadsboeken melding geschiedt, onder anderen, in dezer voege:

1579—1580. Item, M^r. Will. Silvius, toegevoecht tot behulp ende onderstande van syn costen, gehadt ende noch te doen, om in druk uyt te geven *de beschryvinge der ganser Nederlanden ende voort contrefeytselen der steden ende sonderlinge mede van deser stadt, 30 L.*

De *Beschrijving*, waarvan in dezen post de rede is, zal wel geene andere zijn geweest, dan de Fransche Tekst van Lodovico Guicciardini's bekende *Descrizione*,

met welke zich Plantijn een jaar daarna in gelijke be-
doeling aan den magistraat wendde, gelijk zulks in de
gezegde stadsboeken mede in deze bewoordingen wordt
vermeld:

1580—1581. Item, Christophorus Plantyn, *ar-*
chitypographus regius, tot een vereeringhe
ende subventie vande kosten, die hy
doende is tot een boeck, geintituleert: *Dec-*
cryptyon du Pays-Bas, par Guychar-
dyn Florentyn, in de welke dese stad
Utrecht mede in een chaerte gedelinieert
ende de gelegenheit van dier gedescr-
beert is, 30 L.

Plantijn was toen, in gezelschap van Lipsius,
persoonlijk naar Utrecht gekomen, welke laatste als een
boezemvriend van Canter (zoo als bekend is, en ik bij
eene andere gelegenheid nog nader zal doen blijken), in
faveur van Plantijn, van zijn' invloed kon gebruik ma-
ken. Zij, Lipsius en Plantijn, werden bij die ge-
legenheid door de Regeerders der stad op 12 quaart wyns
onthaald, gelijk dit gezegd wordt, op het genoemde ca-
meraars-jaar:

1580—1581. Jun. 22. »D^r. Lipsio ende Plantyn, ge-
sworen drukker vd. Stat. Gen., 12 quaert''

Wat de kaarten van Utrecht, stad en sticht, gedu-
rende de XVI eeuw, aangaat, zoo meen ik te mogen en
moeten oplettend maken op de bescheiden, die men daar-
omtrent zal vinden geboekt in het *Derde deel van mijn*
geschiedk. Archief, naar welke bescheiden, zoo het mij
voorkomt, grootelijks zal kunnen worden aangevuld en
gewijzigd, hetgeen tot dus verre dien aangaande is in
't licht gebragt.

J. J. DODT VAN FLENSBURG.